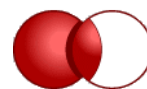

**BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
URED ZA REVIZIJU BUDŽETA-PRORAČUNA U FBiH
SARAJEVO**

Ložionička 3, 71000 Sarajevo, Tel: ++ 387 (0) 33 221 623, Fax: 716 400, www. saifbih.ba, e-mail: urrevfed@bih.net.ba, saifbih@saifbih.ba

UR: 014-2, 020-02/04

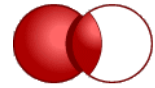
**IZVJEŠTAJ
O REVIZIJI FINANSIJSKIH IZVJEŠTAJA
na dan 31.12.2003. godine**

JAVNOG PREDUZEĆA BH POŠTA SARAJEVO

Sarajevo, septembra 2004. godine

BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
URED ZA REVIZIJU BUDŽETA-PRORAČUNA U FBiH
SARAJEVO

Ložionička 3, 71000 Sarajevo, Tel: ++ 387 (0) 33 221 623, Fax: 716 400, www. saifbih.ba, e-mail: urrevfed@bih.net.ba, saifbih@saifbih.ba

VLADI FBiH
FEDERALNOM MINISTARSTVU PROMETA I KOMUNIKACIJA
UPRAVNOM ODBORU BH POŠTE SARAJEVO
UPRAVI BH POŠTE SARAJEVO

NEOVISNO REVIZORSKO MIŠLJENJE

1. Obavili smo reviziju Bilansa stanja Javnog preduzeća BH Pošta Sarajevo na dan 31.12.2003.godine, te s njim povezanog Bilansa uspjeha, Izvještaja o novčanim tokovima i Izvještaja o promjenama u kapitalu, prikazanih na stranicama od 1-4. Odgovornost za ove izvještaje snosi menadžment BH Pošte. Naša odgovornost se svodi na izražavanje mišljenja o tim finansijskim izvještajima na osnovu provedene revizije.
2. Reviziju smo obavili na osnovu ovlaštenja u skladu sa Zakonom o reviziji budžeta/proračuna FBiH ("Službene novine FBiH", br.48/99), i sa INTOSAI međunarodnim revizijskim standardima. Ovi standardi zahtijevaju planiranje i obavljanje revizije tako da revizija pruži razumno uvjerenje o tome ima li u finansijskim izvještajima značajnih pogrešaka kao i da li su finansijske transakcije izvršene u skladu sa propisima. Revizija je uključila ispitivanja, testiranje i prikupljanje dokaza koji podkrepljuju iznose i objave u finansijskim izvještajima. Revizija je takođe obuhvatila procjenu primjenjenih računovodstvenih politika te ocjenu značajnih procjena Uprave, kao i ocjenu ukupnog prikaza finansijskih izvještaja. Vjerujemo da nam naša revizija daje razumno osnovu za naše mišljenje.
3. Provedena revizija godišnjih izvještaja JP BH Pošta, nije nas uvjerala da je menadžment postupao odgovorno vezano za efikasno izvođenje poslovnih operacija, pouzdano izvještavao o tome i poslovao po eksternim i internim pravilima. Potrošena su značajna sredstva koja nismo mogli povezati sa poslovnim interesom preduzeća. Primjeri su:
  - Nepoštivanje odluka Upravnog odbora u dijelu koji se odnosi na potrebna sredstva za izvođenje poslovnih operacija iskazanih u finansijskom planu revidirane godine. Tako je za poslovanje ovog preduzeća odobreno da se potroši 80.8 miliona KM, a potrošeno je 87.9 miliona KM. Veće trošenje od odobrenog, za 7.1 milion KM, najvećim dijelom prouzročeno je neefikasnim radom menadžmenta, čiji poduzeti ili nepoduzeti postupci su doveli do neostvarivanja planiranih veličina i iskazivanja gubitka u poslovanju u iznosu od 1,2 miliona maraka.
  - Neracionalnog ponašanja menadžmenta u trošenja sredstava, što je posebno izraženo kod troškova reprezentacije, na ime kojih je potrošeno 357,7 hiljada maraka. Troškovi su veći od dozvoljenih za gotovo 84 hiljade maraka. Naša ispitivanja su pokazala da su se kupovali razni pokloni, počev od kupovine komercijalnih muzičkih CD-ova, parfema, raznih knjiga, mobitela, lap-topova, ulaznica za razne koncerte, cvijeća idr. Osnov za trošenje ovih sredstava su odluke generalnog direktora koji je sam sebi odobravao ovo pravo. Pravno uporište ovih odluka nije jasno utvrđeno u općim aktima preduzeća.

- Neracionalnog ponašanja menadžmenta kod marketinških aktivnosti za šta je potrošeno 657 hiljada maraka. Pregledane transakcije nisu nas uvjerile da se postupalo u najboljem interesu za preduzeće jer finansijski pokazatelji govore da se prihod smanjio, a troškovi ove vrste povećani su za čak 73% u odnosu na prethodnu godinu. Značajan dio ovih sredstava dat je za razna sponzorstva sportskih i kulturnih manifestacija i oglašavanja putem elektronskih medija čiju korisnost za preduzeće je teško ocijeniti jer se radilo bez usvojene i raspravljene strategije marketinškog djelovanja.
  - netransparentnog odabira ponuđača za robe i usluge, zbog čega se ne može potvrditi pravilnost ovih isplata i potvrditi razumna sigurnost da se dobila adekvatna vrijednost za uloženi novac.
  - nepoduzimanju potrebnih radnji za zaštitu imovine od gubitaka, što se odnosi prije svega na neobjašnjivo postupanje menadžmenta u upravljanju gotovinom. Negativni finansijski efekti po osnovu kursnih razlika iznosi 3 milina KM, za sredstva koja su oročena ili se drže u USA dolarima kod banaka čiji kurs pada još od početka 2002. godine kao i visokorizičnog plasmana sredstava posredstvom banke u iznosu 704.099 KM preduzeću «Air Bosna» Sarajevo.
4. Po našem mišljenju, finansijski izvještaji ne daju istinit i fer pregled o finansijskom stanju i rezultatima poslovanja Javnog preduzeća BH Pošta Sarajevo, u svim značajnim segmentima za godinu koja završava sa 31.12.2003. godine.

Zamjenik Generalnog revizora

Branko Kolobarić, dipl. ecc.

Generalni revizor

Mr.sc. Ibrahim Okanović dipl. ecc.

BILANS STANJA NA DAN 31.12.2003.GODINE

BILANSNE POZICIJA	31.12.2003.	31.12.2002.
AKTIVA		
<i>Dugoročna imovina</i>		
<i>Patenti, licence i koncesije</i>	258.351	106.838
Izdaci za razvoj	9.744	13.776
Ostala nematerijalna sredstva	923.608	107.734
Avansi za nematerijalna sredstva		
Nematerijalna sredstva	1.191.703	228.348
Zemljište i šume	2.526.124	2.528.735
Građevine	116.066.248	114.874.576
Oprema	13.911.890	12.851.771
Stambene zgrade i stanovi	120.206	122.560
Ostala materijalna sredstva	9.745.912	18.969.372
Avansi za materijalna sredstva	237.886	838.807
Materijalna sredstva	142.608.266	150.185.821
Ostali krediti	38.799	70.837
Ostala dugoročna ulaganja	40.000.000	40.000.000
Ostala dugoročna potraživanja, depoziti i kaucije	70.549.843	86.885.834
Dugoročna razgraničenja	805.950	598.004
Finansijska sredstva	111.394.592	127.554.675
STALNA SREDSTVA	255.194.561	277.968.844
Sirovine materijal, rezervni dijelovi i sitan inventar	2.436.486	2.403.876
Trgovačka roba	624.881	425.788
Avansi za zalihe	16.074	55.358
ZALIHE	3.077.441	2.885.022
Ostali kupci	7.913.078	8.496.423
Ostala potraživanja, depoziti i kaucije	4.630.331	2.885.806
Kratkoročna razgraničenja	2.938.698	5.016.386
POTRAŽIVANJA	15.482.107	16.398.615
Ostali kratkoročni krediti	37.102	909.769
Ulaganja	37.102	909.769
GOTOVINA I EKVIVALENTI GOTOVINE	29.867.857	31.592.823
TEKUĆA SRDSTVA	48.464.507	51.786.229
Vanbilansna evidencija	24.089.254	30.916.886
Upisani kapital	245.727.399	243.240.230
Akumulirana dobit	1.113.162	3.487.169
Akumulirani gubitak	1.261.476	
KAPITAL	245.579.085	246.727.399
Ostale dugoročne obaveze		5.360
Dugoročna razgraničenja	50.261.798	73.349.302
Dugoročne obaveze	50.261.798	73.354.662
Ostali dobavljači	1.537.850	1.937.199
Porezi	2.172.423	3.633.844
Druge obaveze	3.332.733	3.118.934
Kratkoročna razgraničenja i rezerviranja	775.176	983.035
Tekuće obaveze	7.818.182	9.673.012
UKUPNA PASIVA	303.659.065	329.755.073
Vanbilansna evidencija	24.089.254	30.916.886

BILANS USPJEHA NA DAN 31.12.2003.GODINE

OPIS	31.12.2003.	31.12.2002.
Prihodi od prodaje	58.945.762	49.935.267
Troškovi prodaje	74.723.653	72.048.169
Usklađivanje vrijednosti zaliha	26.746	65.143
BRUTO DOBITAK/GUBITAK	15.804.638	22.178.045
Troškovi administracije	4.721.730	2.897.740
GUBITAK OD AKTIVNOSTI	20.526.368	25.075.785
Prihodi od ostalih ulaganja	17.202	111.100
Prihodi od financiranja	1.919.747	2.127.642
Ostali prihodi	25.775.235	36.537.021
Rashodi od otuđenja ulaganja	6.160	
Rashodi od finansiranja	4.267.010	4.869.847
Ostali rashodi	4.056.577	3.848.461
DOBIT PRIJE POREZA		4.981.670
GUBITAK	1.143.931	
Porez na dobit		1.494.501
Dobit poslije poreza		3.487.169
GUBITAK	1.143.931	
Vanredni prihodi	4.300	
Vanredni rashodi	121.845	
GUBITAK OD VANREDNIH STAVKI	117.545	
NETO DOBIT		3.487.169
GUBITAK ZA PERIOD	1.261.476	

IZVJEŠTAJ O NOVČANOM TOKU NA DAN 31.12.2003.GODINE	
Opis	31.12.2003.
Neto dobit	-1.261.476
Amortizacija vrijednost usklađivanja nematerijalne imovine	288.489
Smanjenje rezerviranja za rizike i troškove	0
Rashodi od otuđenja nematerijalnih sredstava	3.789
Amortizacija vrijednost usklađivanja materijalne imovine	10.813.093
Rashodi od otuđenja materijalnih sredstava	127.092
Usklađivanje po osnovu finansijskih stalnih sredstava	113.162
Sveha 2do 8	11.345.625
Povećanje zaliha	-192.418
Povećanje potraživanja	-1.161.179
Povećanje obračunatih prihoda	2.043.394
Povećanje unaprijed plaćenih troškova	-173.653
Povećanje/ smanjenje obaveza prema dobavljačima	-399.349
Povećanje/ smanjenje ostalih obaveza	-1.247.621
Povećanje/ smanjenje obračunatih nefakturisanih troškova	7.033
Povećanje/ smanjenje odloženih prihoda	-214.893
SVEGA	-1.338.686
A. Neto gotovina dobijena od poslovnih aktivnosti	8.745.463
Nabavka nematerijalnih sredstava	-1.248.054
Nabavka materijalnih sredstava	-3.370.207
Dati krediti drugim pravnim licima	904.705
Ostali tokovi od ulagačkih aktivnosti	16.335.991
B. Neto gotovina korištena u ulagačkim aktivnostima	12.622.435
Primljena pozajmljena sredstva	30.436
Povrat pozajmljenih sredstava	-35.796
Ostali tokovi od finansijskih aktivnosti	-23.087.504
C. Neto gotovina korištena u finansijskim aktivnostima	-23.092.864
Neto povećanje gotovine na računu i u blagajnoj	-1.724.966
Početno stanje gotovine na računu i u blagajnoj	31.592.823
Konačno stanje gotovine na računu i u blagajnoj	29.867.857
Neto povećanje gotovine na računu i u blagajnoj	-1.724.966

IZVJEŠTAJ O PROMJENAMA NA KAPITALU ZA 2003.GODINU			
OPIS	UPISANI KAPITAL	AKUMULIRANA DOBIT	UKUPNO
Stanje na dan 08.01.2002.godine	152.321.328		152.321.328
Izdavanje dionica i ostala povećanja vlasničkog kapitala	90.918.902		90.918.902
Neto dobit perioda		3.487.169	3.487.169
Stanje na dan 31.12.2002.godine	243.240.230	3.487.169	246.727.399
Izdavanje dionica i ostala povećanja vlasničkog kapitala	2.487.169	1.113.162	3.600.331
Neto gubitak perioda		(1.261.476)	(1.261.476)
Raspored dobiti/dobitka		(2.487.169)	(2.487.169)
Ostala smanjenja vlasničkog kapitala		(1.000.000)	(1.000.000)
Stanje na dan 31.12.2003.godine	245.727.399	148.314	245.579.086

IZVJEŠTAJ O PROVEDENOJ REVIZIJI FINANSIJSKIH IZVJEŠTAJA JAVNOG PREDUZEĆA BH POŠTA ZA 2003 godinu

1. Uvod

BH Pošta je javno preduzeće, nastalo diobom Javnog preduzeća PTT Saobraćaj BiH, na telekomunikacije i poštanski saobraćaj i u 100% vlasništvu je Federacije BiH. U sudski registar upisano je 08.01.2002 godine. Tokom prvih pet godina sporazumom o diobi predviđeno je sufinansiranje pošta od strane telekomunikacija u ukupnom iznosu od 100 miliona KM od čega je do sada isfinansirano pola.

BH Pošta je složena organizacija koja funkcioniše sa sedam centara pošta, i Glavnom direkcijom koje posluju na području FBiH. Centri pošta smješteni su u Bijaču, Goraždu, Sarajevu, Tuzli, Travniku, Mostaru i Zenici, dok je generalna direkcija locirana u Sarajevu. Preduzeće ostvaruje i iskazuje rezultate poslovanja kao cjelina, a svaki centar pravi interne obračune rezultata poslovanja. Osnovna djelatnost je obavljanje poštanskih usluga, na lokalnom, državnom i međunarodnom nivou.

U kompletnom sistemu uposleno je 2.278 radnika sa 31.12.2003. godine dok je koncem 2002. godine bilo 2.214 uposlenih.

U junu 2004. godini donesena je Odluka o promjeni oblika JP u društvo sa ograničenom odgovornošću «JP BH POŠTA» DOO Sarajevo.

2. Rezime

Koncem 2001. godine, izvršena je podjela PTT Saobraćaja BiH, na pošte i telekomunikacije. Tim sporazumom je predviđeno sufinansiranje novoosnovanog preduzeća BH Pošta, u trajanju od pet godina u iznosu od 100 miliona KM, u kom periodu bi se pošta trebala osposobiti da posluje pozitivno od svoje djelatnosti.

Na tom planu mjereno finansijskim pokazateljima nije ništa značajno urađeno, dapače negativni su finansijski pokazatelji u revidiranoj godini. Prihod se nije povećao, a troškovi su porasli. Troškovi prodaje i administracije iznose 79,4 miliona KM, a prihod od djelatnosti 58,9 KM. Gubitak iz poslovnih aktivnosti za revidiranu godinu iznosi 20,5 miliona. Navedeni podaci ukazuju na potrebu značajne procjene menadžmenta i uprave šta će se raditi i kako, da bi se obezbjedili pozitivni rezultati poslovanja.

Eksterni razlog koji može imati uticaja na dobro osmišljavanje strategije razvoja jeste nepostojanje zakona o ovoj djelatnosti, što je ograničavajući faktor u strateškom planiranju.

Sufinansiranje pošte od telekomunikacija u ovoj godini od 23 miliona nije bilo dostatno za pokriće ukupnih troškova te je iskazan gubitak od 1,2 miliona, za šta na osnovu provedene revizije nismo našli opravdanje.

Neracionalni i neefikasni potezi menadžmenta u revidiranoj godini, koji su imali za posljedicu veće troškove od dozvoljenih, pad prihoda i iskazan negativan rezultat poslovanja koji se prema nama mogao izbjeći samo da se nešto racionalnije trošilo.

Menadžment BH Pošte, predložio je Upravnom odboru, a ovaj prihvatio plan rada i potrebna sredstva za realizaciju istog, kako po opsegu tako i po vrijednosti. Tako je za zacrtane poslove predvidio u finansijskom planu sredstva u iznosu od 80.871.000 KM, a potrošio je 87.924.000 KM, dakle više nego što mu je dozvoljeno od strane nadležnog organa za 7 miliona, te je tako proizvedenim troškovima od kojih mnogi nisu opravdani doveo ovo preduzeće u gubitak.

Najveći trošak ovog preduzeća su troškovi uposlenih koji čine 59% ukupnih troškova i na ime istih je isplaćeno 52 miliona maraka. Prema važećoj sistematizaciji predviđeno je 4.458 izvršilaca, a popunjeno 2.278. Samo u periodu od godinu dana (od 01.09.02-30.09.03 godine) primljeno je 206 radnika čime su u značajnom iznosu povećani troškovi poslovanja, a da pri tom nema značajnog povećanja rasta poslovnih aktivnosti. Potreba prijema novouposlenih nije precizno uređena već je definisana pojmom «kad se ukaže potreba za novim radnikom». Kako se dokazuje ta potreba nije precizirano.

Menadžment se rastrošno ponašao kod trošenja novca, a posebno kod troškova reprezentacije, marketinških usluga i raznih sponzoriranja sportskih i kulturnih manifestacija, kupovine knjiga i drugih poklona počev od lap-topova, mobitela, parfema, kristalnih predmeta i drugo. Samo za troškove reprezentacije i marketinških usluga potrošeno je više od milion maraka.

Pravila za odabir najpovoljnijih dobavljača za robe, usluge i investicione radove nisu suštinski poštovana, a time i trošenja sredstava za ove namjene nije rađeno na propisan način.

Odgovornost menadžmenta nije bila na potrebnom nivou kada je u pitanju odnos prema imovini i zaštiti iste od gubitaka bilo koje vrste. To je posebno uočljivo kod oročavanja deviznih sredstava i njihovog držanja u USA dolarima kod banaka. Kurs dolara je stalno padao što se negativno odrazilo na finansijsko poslovanje preduzeća i smanjenje vrijednosti imovine. Nije jasno zašto se menadžment nije angažirao da zaštiti svoju imovinu konvertujući je u valute čiji kurs je stabilniji. Kretanje kursa dolara imao je stalnu tendenciju pada od momenta raspolaganja ovom imovinom, a to je početak 2002. godine. Kurs dolara je padao i kretao se od 2,2 KM, na 1,6 KM sa 30.06.04 godine.

Menadžment je prihvatio da isplasi sredstava putem Vakufske banke, u iznosu od 704.099 KM JP Air Bosna, bez odluke Upravnog odbora, a na osnovu pismenog dopisa resornog ministarstva. Povrat ovih sredstava se ne vrši shodno ugovoru, a rizik naplate je visok.

Negativan finansijski rezultat ovog klijenta, pored neracionalnog ponašanja kod troškova nastao je i zbog toga što se prihodi nisu ostvarivali u predviđeno iznosu, zapravo on nije ni rastao nego je manji za 2 miliona u odnosu na prethodnu godinu, ali menadžment o tome nije vodio računa te usklađivao rast troškove sa rastom prihoda.

3. Cilj i obim revizije

Cilj ove revizije bio je da se ocijeni adekvatnost poduzetih mjera od strane menadžmenta preduzeća u provođenju postavljenih ciljeva što se obezbjeđuje uređenjem ključnih poslovnih operacija u kojima prilikom njihovog izvođenja mogu nastati značajna odstupanja, izvještavanje o tim operacijama, pouzdanost računovodstvenih evidencija kao i usaglašenost finansijskih transakcija sa propisima.

Ispitali smo procese vezane za planiranje, poštivanje planskih veličina, ključne troškove iskazane u finansijskim izvještajima, kao što su procesi vezani za prijem i isplatu ličnih primanja uposlenim kao i tendersku kupovinu.

Odabran je uzorak transakcija da bi se utvrdilo da li sistem kontrola funkcioniра adekvatno i da li je kao takav pouzdan.

U slučajevima gdje smo našli dovoljno dokaza da sistem kontrola nije pouzdan da generira pouzdane podatke, ili da se mjere kontrole zanemaruju, dalje testiranje je obustavljeno.

Ograničili smo vremenski okvir naše revizije na 2003 godinu. Isto tako nismo obuhvatili cjelokupno područje poslovanja i utvrdili svako područje gdje se može pojaviti problem, niti smo ispitivali sve transakcije jer su nam resursi i vrijeme ograničeni. Ispitivanje finansijskih transakcija rađeno je samo u Generalnoj direkciji, što znači da one koje su ispitivane prije svega su cijenjene sa aspekta dozvoljenih ili primjenjenih postupaka ovlaštenih lica.

Oblastima kao što su strateško planiranje i iskazivanje negativnog rezultata poslovanja, načinu na koji je vršen odabira najpovoljnijeg ponuđača i kontrola nad pojedinim vrstama troškova i imovine data je veća značajnost u odnosu na druga.

4. Prethodne revizije

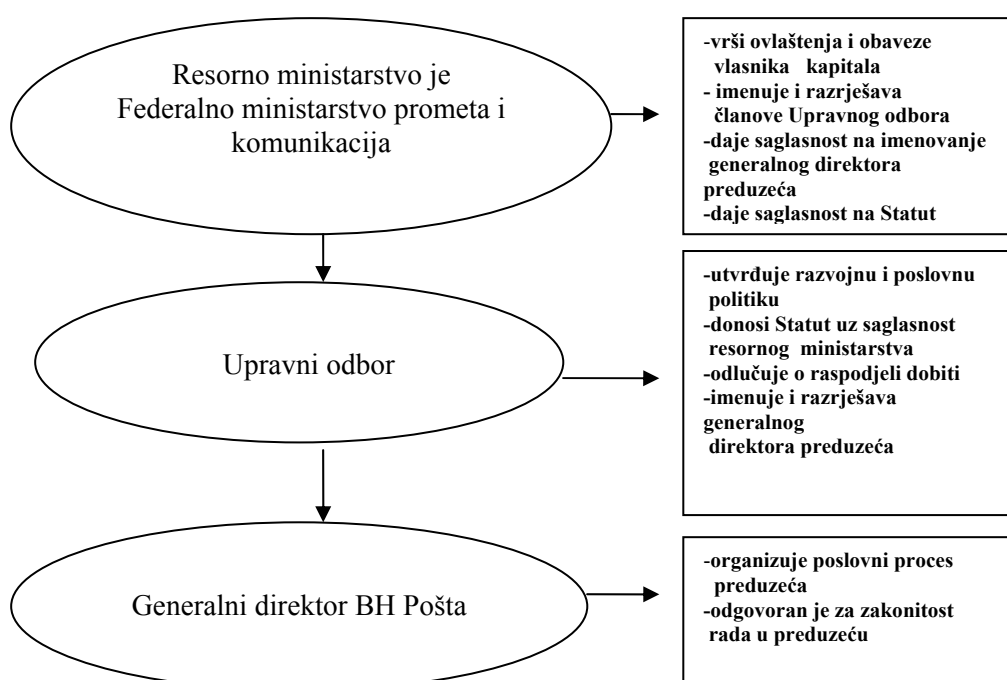
Ured za reviziju budžeta Federacije BiH, je prvi put u reviziji BH Pošta, ograničavajući svoju reviziju na 2003 godinu, s tim da je reviziju finansijskih izvještaja za 2002 godinu, obavila domaća komercijalna revizorska kuća «Ćatić» doo Sarajevo.

Mi na temelju zakonskih ovlaštenja vršimo reviziju poslovanja koja obuhvata iznošenje mišljenja o finansijskim izvještajima, o usklađenosti finansijskih transakcija sa važećom regulativom, ocjenu sistema internih kontrola i ocjenu računovodstva.

5. NALAZI I PREPORUKE

5.1 Upravljanje i rukovođenje

Upravljanje i rukovođenje u Javnom preduzeću BH Pošta propisano je na sljedeći način:

Upravljačku funkciju u BH pošti vršio je Upravni odbor, kojeg je imenovalo resorno ministarstvo u 2001. godini, ali prilikom čijeg imenovanja nije odredilo rok na koji se Upravni odbor imenuje. Resorno ministarstvo je **u 9. mjesecu 2003. razriješilo pomenuti Upravni odbor (ali ne i direktora) bez naznake koji su to razlozi koji su doveli do razrješenja.** Osoblje koje je komuniciralo sa nama je pojasnilo da se radi o zahtjevu Sindikata za **smjenom Generalnog direktora i Upravnog odbora zbog lošeg poslovanja.** Istovremeno je na period od 2 mjeseca imenovan privremeni Upravni odbor. **Poslije protoka roka od 2 mjeseca nije imenovan novi Upravni odbor do kraja januara 2004. godine. Nadležno ministarstvo na ovaj način nije dosljedno primijenilo Zakon o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima čime je otežalo efikasnost u radu preduzeća.**

Kontakt osobe u preduzeću su nam istakle da je vakuum u upravljanju preduzećem imao negativnog odraza na rad istog jer se nisu mogle donositi potrebne odluke. Kao primjer navedeno je usvajanje

godišnjeg obračuna koji nije bio predmet razmatranja nadležnih organa u predviđenom roku, osim što se prihvatio Elaborat o godišnjem popisu.

Revizijom nekih odluka Upravnog odbora uočili smo da se isti u svom radu nije uvijek pridržavao važećih propisa. Kao primjer navodimo donošenje općeg akta o nabavkama koji sadrži rješenja koja nisu utemeljena u važećim propisima, ili donošenje odluke o nastavku investicija bez odobrenja iznosa same investicije (odluka br. UO-13726/03 od 11.10.2003.), iako je bio od strane stručnih službi upozoren da se radi o odluci koja nije usklađena sa važećim procedurama.

Da bi se izbjegli navedeni problemi neophodno je da se resorno ministarstvo koje vrši ovlaštenja i obaveze vlasnika kapitala i Upravni odbor preduzeća, ponašaju u skladu sa propisima, što bi u znatnoj mjeri imalo utjecaja na efikasno ostvarenje upravljačke i rukovodne funkcije ovog preduzeća.

Isto tako preporučujemo da se jasno razgraniče ovlaštenja između Upravnog odbora i generalnog direktora preduzeća jer smo, revizijom rukovođenja preduzeća utvrdili da ne postoje jasna razgraničenja ili ovlaštenja u operativnom provođenju poslova između Upravnog odbora i generalnog direktora. Primjer toga su odluke generalnog direktora na osnovu kojih su potrošena značajna sredstva, naslonjena na član 60. Statuta, u kojem nije jasno definisano koje to odluke može donosti generalni direktor, nego je rečeno da će se to urediti općim aktom što nije urađeno, te mi smatramo da se to treba što hitnije urediti.

5.2. Finansijski plan i planiranje poslovnih aktivnosti

U 2003. godini menadžment BH Pošta je predložio, a Upravni odbor usvojio Plan poslovanja za 2003. godinu u kojem je zacrtao osnovne ciljeve poslovanja i to:

1. značajnije proširenje obima i asortimana
2. uvođenje bankarskih usluga za pravna lica
3. ostvariti godišnji rast prihoda cca 20%
4. izraditi strategiju za period 2003-2005.godina, čijim provođenjem treba obezbjediti pozitivno poslovanje JP BH Pošta od osnovne aktivnosti.

Prevedeno na cifarske iznose postavljenih ciljeva znači da je menadžment predvidio prihode u iznosu od 92.586.000 KM, a da će za to potrošiti 80.871.000 KM, te da će ostvariti pozitivan rezultat od 11,7 miliona KM.

Međutim prihod nije ostvaren u predviđenom iznosu nego u iznosu od 86,6 miliona, dakle manje za 5,9 miliona ili 6,5%, dok su rashodi i pored manjeg ostvarenja prihoda rasli preko dozvoljenog nivoa za 7 miliona, i koncem godine iznosili su 87,9 miliona, a da o tome tokom godine menadžment nije raspravljao, analizirao razloge i poduzimao potrebne mjere.

Prekoračenja troškova mimo usvojenih u finansijskom planu nastala su na više vrsta troškova, a značajnija su na:

• troškovima reprezentacije	84.000 KM
• putnim troškovima	58.989 KM
• ostalim troškovima poslovanja	445.000 KM
• trošvima materijala	1.474.593 KM
• ostalim rashodima	3.071.312 KM

Pored tekućih sredstava menadžment je predvidio posebno ulaganje sredstava u investicije u iznosu od 25,4 miliona u 2003 godini i to za:

- poštanske zgrade 15 mil
- informacione sisteme 2,7 mil.
- Sredstva tehničke zaštite 0.6 mil
- Sva ostala ulaganja 5 mil.

Međutim, u izvještaju o poslovanju za 2003. godinu, koji je prezentiran nama, **ali o kojem nije raspravljao Upravni odbor**, nema nikakvih podataka šta se na ovom području uradilo i ako smo kroz druge evidencije utvrdili da je bilo investiranja u revidiranoj godini.

Pored toga pregledanjem zapisnika Upravnog odbora uočili smo da se nekoliko puta od službi traže informacije o investicijama što je dovoljan razlog da se trebaju poduzeti radnje od strane menadžmenta o adekvatnosti izvještavanja o ovoj oblasti.

Iz informacija i izvještaja koji su rađeni unutar preduzeća, bilo po zahtjevu Upravnog odbora ili rukovodstva, mi nismo mogli dobiti jasnu sliku šta se dešavalo na ovom području jer informacije nisu jasne i sa svim potrebnim elementima za to. Na osnovu ovakvih informacija nije moguće sagledati one procese koje zahtijevaju ili bi mogli biti predmet poboljšanja u cilju efikasnijeg rada. Značajna su sredstva predviđena za ulaganja (25 miliona KM), a koncem godine nema izvještaja upravi, šta je uloženo ili zašto nije realizirano ono što je predviđeno.

Provedena revizija pokazala je da menadžment postavlja ciljeve koje nije u stanju realizirati, što je posebno vidljivo kod planiranih ulaganja.

Iz iznešenih podataka zaključili smo da je plan napravljen samo zbog toga što se to mora uraditi i da menadžment to nije shvatio kao okvir svog rada i djelovanja i da svako neostvarivanje predviđenih veličina treba biti predmet rasprave i analize zbog čega se nešto desilo i šta je potrebno da se poduzme da bi se ostvarile planirane veličine.

Zbog svega opisanog mi Vam predlažemo da u narednom periodu značajno ojačate pažnju svih uposlenih na realnom planiranju, izvještajima o planskim i realiziranim veličinama, odgovornostima uposlenih za izvršenje ili neizvršenje planiranih zadataka.

5.3 Prihodi

U finansijskim izvještajima 2003. godine, ukupan prihod iskazan je u iznosu od 86.662.244 KM, što je manje u odnosu na plan za 5.923.720 KM ili 6%. Isto tako prihod je manji u odnosu na 2002. godinu za 2 miliona.

Navedeni podaci ukazuju da bi menadžment trebao ozbiljno raspraviti razloge neostvarivanja ukupnog prihoda kao i pravce djelovanja poslovne politike u ovim procesima.

U ukupnim prihodima iskazana je subvencija od BH Telekoma u iznosu od 23 miliona tako da je prihod ostvaren poslovanjem JP Pošta Sarajevo 63.662.244 KM.

Naša ispitivanja usmjerili smo na interne procedure koje bi uređivale procese koji utječu na ostvarivanje ukupnog prihoda, njegovu naplatu i usko vezano za to pritičanje novčanih vrijednosti u preduzeće iz osnova pruženih usluga.

Utvdili smo:

- Da pravno lice **nema nikakva pravila za postupanja kod ciklusa prodaje usluga**, na kog utječe više procesa (evidentiranja, naplata, utuženju i procjenjivanju). Zbog nepostojanja ovih pravila teško je ocijeniti da li je administracija BH Pošte poduzela sve neophodne radnje koje bi obezbijedile da sredstva od izvršenih usluga pritiču u preduzeće. Postoje evidencije o nenaplaćenim potraživanjima iz kojih je vidljivo da su najveći dužnici sudovi i tužilaštva koja svoje obaveze ne izmiruju u roku. Utuženja istih nije rađeno ali se dogovorom rješava jedan dio tih potraživanja. Iskazana potraživanja samo iz osnova pruženih usluga pravnim licima koncem godine iznose nešto više od 7 miliona. **U prezentiranim izvještajima rukovodnim i upravnim strukturama nema analize ovih potraživanja niti procjenjivanja budućih koristi od istih.**
- Da se kod iskazivanja **procijenjenog prihoda** iz međunarodnog saobraćaja nije poštovao temeljni princip **opreznosti** koji podrazumijeva da se vodi računa o okolnostima koje utječu ili mogu utjecati na visinu procijenjenog prihoda, odnosno da se ne precijene i iskažu većim nego što je realno očekivati, što se desilo u periodu kojeg smo revidirali.

Naime, mi smo utvrdili da je precijenjen prihodi u 2002 godini 1,7 miliona KM, što je teretilo troškove revidiranog perioda.

To se desilo zbog toga što je procjena urađena, bez poštivanja i uvažavanja realnih odnosa iz međunarodnog poštanskog saobraćaja.

Po ovom osnovu u 2003. godini priznato je u prihode 2.312.054 KM što je gotovo 4% od prihoda prodaje, s tim što mi ne možemo potvrditi pravilnost ove procjene jer ni sada ne postoje parametri na osnovu kojih je izvršena procjena u pisanom obliku, a naplata koja je uslijedila u 2004. godini sa 30.06. nije još dovoljna da se ocijeni navedeni iznos prihoda.

- U finansijskim izvještajima priznat je prihod od usluga koje su pružene prema BH Telekomu u iznosu od 84.846 KM. Prihod je priznat za uslugu koja je navodno izvršena, a nije fakturisana jer nije prethodno ugovorena. Ovo može biti pokazatelj da se sve pružene usluge ne fakturišu i da se nema kontrola nad pružanjem usluga fakturisanjem i time i prihodima.

Zbog svega što smo naprijed naveli nadamo ste da uvidate potrebu da uredite ovu oblast primjereno kako bi se izbjeglo nerealno iskazivanje u finansijskim izvještajima.

To podrazumijeva da značajno ojačate kontrolu nad prihodima i procesima usko vezanih za isti, čime bi postigli razumnu sigurnost da se ovaj proces odvija na najbolji način za vaše preduzeće.

5.4 Rashodi

Administrativna odgovornost menadžmenta za povjereno upravljanje i rukovođenje cijeni se kroz slijedeće:

- da su godišnji izvještaji urađeni tako da je menadžment obezbijedio efikasno izvođenje poslovnih operacija,
- da je pouzdano o tome izvjestio
- da je postupao po eksternim i internim pravilima.

Provedena revizija rashoda iskazanih u godišnjim izvještajima JP BH Pošta, nije nas uvjerila da je menadžment ispunio svoju odgovornost jer smo pronašli finansijskih transakcija koje nisu u najboljem interesu preduzeća i nisu rađene po pravilima. Neracionalnosti su pronađene kod više poslovnih procesa koji su prouzročili trošenje sredstava, a koje ćemo iznijeti u narednom tekstu.

5.4.1. Prijem i troškovi radne snage

Najveći pojedinačni trošak BH Pošta su troškovi uposlenih za koje je u revidiranoj godini isplaćeno ukupno 52.080.032 KM, od čega na plaće i naknade plaća uposlenim otpada 44.363.737 KM, a ostatak od 7.716.295 KM su naknade uposlenim po osnovu rada (topli obrok, regres i prijevoz).

Ovi troškovi čine 59% ukupnih troškova poslovanja i na visinu istih utječu akta koja regulišu pravila o radu, organizaciji i sistematizaciju radnih mjesta.

Ova akta su u nadležnosti Upravnog odbora preduzeća, čime želimo reći da isti ima presudnu ulogu u određivanju broja uposlenih i načinu upošljavanja, a time i na visinu ovih troškova.

Revizijom smo obuhvatili prijem uposlenih, planske veličine, realnost tih veličina, poštivanje propisanih procedura kod isplate plaća kao korekcije boda i poštivanje odluke Vlade FBiH, o smanjenju troškova poslovanja i utvrdili slijedeće:

- a) da je Upravni odbor BH Pošte prihvatio Pravilnik o radu čiji sastavni dio je organizacija i sistematizacija poslova. Tim aktima je predviđeno 4.458 izvršilaca, od kojih je popunjeno 2278. Nisu nam poznati kriteriji na osnovu kojih su se planirala radna mjesta u ovakvom broju, a ne postoji ni strateški plan poslovanja koji bi ukazivao na opravdanost navedenog broja izvršioaca.

Prijem novih uposlenika regulisan je Pravilnikom o radu po kojem se prijem u radni odnos vrši na osnovu ukazane potrebe za novim radnikom a, kako se dokazuje ta potreba nije precizirano. Generalni direktor ili od njega ovlašteno lice donese odluku o

potrebi zasnivanja radnog odnosa, vrši izbor zaposlenika i sa istim zaključuje ugovor o radu.

Raspisivanje konkursa nije obavezno, jer to zakonskim aktom nije propisano za preduzeća. Ostavljena je mogućnost poslodavcu da sam uredi svojim aktom kako će vršiti prijem novih radnika. JP BiH Pošta to je uredila na način da je ostavila na volju ovlaštenom licu da odluči hoće li objaviti oglas za novouposlenog, a time i koga će primiti. Prema onom što smo mi provjerili, a provjeravali smo prijem u Generalnoj direkciji, oglas za prijem novouposlenih tokom revidirane godine nije objavljen ni jednom slučaju.

Tokom revidirane godine broj uposlenih se povećao za 58. Mi imamo izvještaj komisije koja je formirana od strane Upravnog odbora i koja je vršila analizu prijema novouposlenih i izvjestila o tome da je u periodu od 01.09.02 godine do 30.09.03 godine primljeno 206 novih radnika, čiji prijem je značajno povećao troškove.

Provjerili smo način zasnivanja radnog odnosa i utvrdili da rukovodstvo u ovim slučajevima nije primjenjivalo propisane procedure. Zapošljavane su osobe za koje je navedeno samo ime i prezime, bez navođenja bilo kakvih drugih podataka.

Nerijetko, odluke o potrebi zasnivanja radnog odnosa, donošene su nakon zaključivanja ugovora o radu, a naišli smo i na slučaj da je zaposlena osoba koja nije posjedovala zvanje propisano za radno mjesto za koje se vršio prijem.

U kvalifikacijskoj strukturi najveći broj uposlenih je sa srednjom spremom - njih 995. Prilikom podjele JP PTT Saobraćaja Sarajevo, BH POŠTE su preuzele 331 uposlenika sa nižom spremom, iako je propisana stvarna potreba od 185 izvršilaca. Radi se o uposlenim koji rade na dostavi pošiljki na kućne adrese. Njima je pružena mogućnost da u roku od tri godine steknu spremu propisanu za ovu vrstu posla.

- b) osnov za isplatu plaća je metodologija koju je propisalo rukovodstvo, a kojom se mjesečno na osnovu usvojenih parametara utvrđuje vrijednost boda za plaću. Međutim, u najvećem broju slučajeva ovako utvrđena vrijednost boda se nije primjenjivala jer je vrijednost boda korigiralo rukovodstvo BH Pošta. Korekcije su se u pravilu vršile na način da se nekim centrima pošta povećavala, a nekima smanjivala vrijednost boda u odnosu na onu koja se dobivala primjenom propisane metodologije. Ovo ukazuje da je rukovodstvo utvrđivalo vrijednost boda neovisno od parametara iz metodologije koju je samo propisalo, a nije poštovalo.
- c) provjerili smo i utvrdili da se prekovremeni rad i stimulacije za ostvarene rezultate rada ne ostvaruju na propisan način. Prekovremeni rad se odobravao nakon što je isti izvršen, a isplata se vršila i bez podnošenja izvještaja o izvršenom prekovremenom radu. Stimulacija za ostvarene rezultate rada je odobravana bez navođenja razloga zbog kog se odobrava.
- d) Nije ispoštovana odluka Vlade FBiH, o mjerama za ograničavanje operativnih troškova poslovanja i bruto primanja uposlenih u javnim preduzećima i privrednim društvima, prema kojima prava i obaveze po osnovu državnog kapitala vrše organi Federacije BiH, što je objavljeno u Službenim nov. FBiH br.34/03, kojom su zaduženi upravni/nadzorni odbori da izvrše smanjenje operativnih troškova poslovanja za 10%.

5.4.2. Troškovi reprezentacije

Finansijske transakcije, iskazane u računovodstvu kao troškovi reprezentacije, iznose 357.794 KM, od čega je Generalna direkcija potrošila sama 300.052 KM ili 83,8 % ukupnih sredstava. **Planirano je da će se potrošiti 274 hiljade KM.**

Utvdili smo:

- a) da se potrošilo više u odnosu na dozvoljeno planom za 84 hiljada KM, od čega je knjigovodstvo preknjižilo 26.400 KM sa računa reprezentacije na ostale troškove, što nije obuhvaćeno u Izještaju o izvršenju ovih troškova.
- b) da su odluke o visini sredstava koja se mogu predviđati za ovu namjenu mijenjane tokom revidiranog perioda sa 0,40% na 0,50% čime je povećana mogućnost većeg trošenja. Iste odluke promijenjene su u korist generalne direkcije, tačnije kabineta generalnog direktora, te uvedena mogućnost da se pored hrane i pića može trošiti i za duge namjene. Od tada se pojavljuju troškovi za razne poklone kao što su mobiteli, laptopovi, parfemi, cvijeće, razni kristalni predmeti, značajna kupovina raznih knjiga i drugo.
- c) da je generalni direktor donosio odluke o troškovima reprezentacije dajući sam sebi pravo da potroši određena sredstava pozivajući se na član 60. Statuta koji govori o nadležnostima generalnog direktora, a mi mislimo da to pravo nije jasno utvrđeno, jer u općim aktima nema tačno utvrđeno koje to odluke može donositi generalni direktor.
- d) da su brojne finansijske transakcije nastale na osnovu nelikvidne dokumentacije, koja nije ispunjavala uslove da se uopće izvrši isplata, na šta je generalni direktor više puta pismeno upozoravan od strane rukovodioca sektora za finansijske. Naime iz dokumentacije kojom raspolažemo vidljivo je da su usluge izvršene ili roba primljena pa da se tek poslije toga pokriva sa dokumentacijom.

Navešćemo samo neke primjere za šta su sredstva trošena:

- kupovina parfema u iznosu od 2.735 KM poznatih marki za koje se ne zna kome su dijeljeni
- kupovina raznih knjiga u značajnim količinama i vrijednostima ;
- kupovina 6000 CD-ova u vrijednosti od 26.400 KM, gdje na računu stoji da se radi o poštanskim hitovima, a na naše traženje da nam se prezentira ovaj CD pokazano nam je da se zapravo radi o komercijalnim hitovima raznih pjevača;
- kupovina mobitela u iznosu 2.298 KM, svjećenjaka, kristala, laptopova 6.840 KM ulaznica za koncerte u vrijednosti od 4.000 KM;
- kupovine cvijeća u iznosu od 11.722 KM od čega je za pojedine aranžmane plaćano i po 520 KM.

Iz svega naprijed izloženog mi smo zaključili da se menadžment neefikasno ponašao, što se prije svega odnosi na generalnog direktora, te da nije efikasno postupao rukovođenjem i organizacijom poslovanjem preduzeća. Tako su nastali po nama nepotrebni troškovi koje mi ne možemo priznati kao neophodne za obavljanje osnovne funkcije.

Da bi se izbjegla mogućnost neracionalnih troškova mi Vam predlažemo :

- da UO BH Pošte jasnije odredi uopće pravo direktora kako i pod kojim uslovima on može donositi odluke o relacijama finansijskih veličina usvojenih u finansijskom planu.
- Da se troškovi reprezentacije vezuju samo za ostvareni prihod od osnovne djelatnosti, a ne na ukupne prihode, u kojem je sada subvencija BH Telekomu 23 miliona.
- Da se jasno precizira pravo direktora i drugih ovlaštenih lica, kada kako i koliko, se mogu poklanjati pokloni poslovnim partnerima.

Primjenom ovih pravila otklonila bi se dosadašnja nedorečenost u ovlaštenjima pojedinaca i racionalizirali troškovi.

5.4.3. Putni troškovi

Na troškove službenih putovanja potrošeno je ukupno 294.989 KM od čega je Generalna direkcija potrošila 173.472 KM ili 58,8 %.

Za ove troškove u planu je predviđeno da se može potrošiti 236 hiljada. Prekoračenje troškova u iznosu od 58.989 KM, je odgovornost menadžmenta jer nije imao ovlaštenja da troši iznad finansijskog plana i morao je ove troškove uskladiti sa dozvoljenim ili tražiti saglasnost Upravnog odbora da poveća iste.

O opravdanosti službenih putovanja odlučuje osoblje koje ima ovlaštenje da upućuje na službeni put. Revizijom smo provjerili dokumentacionu osnovu za neka službena putovanja i utvrdili da se pravi izvještaj o službenom putovanju. To nije radio generalni direktor koji je na ime ovih troškova u revidiranoj godini potrošio samo po osnovu dnevnica u inostranstvu 7.495 KM, a da pri tome nismo našli nijedan izvještaj o obavljenom poslu kojeg je bio dužan podnositi Upravnom odboru.

5.4.4. Troškovi reklame i propagande

Na ime ovih troškova u revidiranoj godini potrošeno je ukupno 657.078 KM, od čega je Generalna direkcija potrošila 632.648 KM.

Za ove troškove u finansijskom planu je predviđeno 660.459 KM i isti su povećani za 73% u odnosu na prethodnu godinu

Pronašli smo i na drugim računima (ostali rashodi) isplaćene transakcije koje se odnose na sponzoriranje raznih kulturnih i sportskih manifestacija, tako da stvarno prekoračenje ovih troškova nije lako utvrditi.

Ostavljamo menadžmentu da raspravi zašto su isplate ovih sredstava iskazivane u knjigovodstvenim evidencijama na ovaj način, čime se gubi prava namjena utrošenih sredstava i ostavlja prostor za sumnju u pouzdanost knjigovodstvenih evidencija.

Pokušali smo ocijeniti sistem rada sektora marketinga kako bismo stekli uvjerenje da su utrošena sredstava iskorištena na najbolji način i u interesu preduzeća, posebno zbog toga što su značajno povećani u odnosu na godinu koja je prethodila reviziji, a prihod i opseg posla, nije pratio ovaj trend. Prihod je manji u odnosu na prethodnu godinu.

Utvdili smo:

- a) da u planu poslovanja kao osnovnom dokumentu nema gotovo ništa o strategiji rada sektora za marketing koji je nosilac poslova i aktivnosti, a time i opravdanosti nastanka finansijskih transakcija iskazanih kao ovi troškovi. Kontakt osoba koja nam je određena od strane trenutnog menadžmenta, nije bila u mogućnosti dati odgovor na pitanja kao što su koji su glavni pravci djelovanja sektora marketinga u odabiru djelovanja preduzeća sa ciljem povećanja korištenja poštanskih usluga, a time i prihoda, jer je privremeno postavljen da obavlja ovu dužnost u devetom mjesecu 2003 godine.
- b) da ne postoje ili nam nisu date na uvid bilo kakve informacije o pokrenutom programu promotivnih aktivnosti, ciljevima, cijeni i postignutim rezultatima. Ovakve analize koje bi stajale uz programe bili bi dobar putokaz u poduzimanju narednih koraka, kao i dokumenti za potrošena sredstva. Nema kriterija za odabir dobavljača za marketinške usluge.
- c) da u sektoru marketinga radi osoblje koje nije u mogućnosti odgovoriti postavljenim zadacima jer nema potrebnu kvalifikaciju. Trenutno u službi za istraživanje i razvoj radi najviše osoblja sa srednjom stručnom spremom i to različitog zvanja, te je kvalitet rada ovog sektora limitiran stručnom radnom snagom.
- d) da su značajne finansijske transakcije nastale kao sponzorstvo u raznim sportskim i kulturnim manifestacijama za koje nije jasno koja se korist očekivala za preduzeće. Primjera ovih transakcija ima više a mi raspolažemo sa dokumentacijom po osnovu koje je isplaćeno

82.000 KM počev od teniskih klubova, udruženja građana za razna sportska dešavanja, izbor sportiste godine i drugo.

e) da je kao posljedica rada bez jasne strategije marketinškog djelovanja potrošen novac za razna oglašavanja putem elektronskih medija i da nismo mogli ocijeniti efikasnost istih. Primjeri su slijedeće transakcije:

- isplata na osnovu ugovora o reklamno - propagandnim uslugama sklopljenim sa Media doo - Televizijom X Sarajevo na iznos od 13.057,26 KM. Osnovni ugovor je sklopljen 26.11.2002. godine u kome stoji da se emituju spotovi u toku jednog kalendarskog mjeseca u trajanju od 700 sekundi i da se za to plaća mjesečno 4.352,42 KM. Ugovor ima ograničeno djelovanje od tri mjeseca. Iz ponuđene dokumentacije se ne može zaključiti kako zašto se odabrao ovaj ponuđač jer se radi o lokalnoj televiziji a ciljna grupa korisnika usluga PTT-a je sa daleko šireg prostora.
- isplaćeno je RTV FBiH 10.000 KM na ime troškova reklamiranja, a dokumentacija govori da se radi o pokrivanju avansa datog u prethodnoj godini u iznosu od 50.000 KM, od čega je ostalo nezatvoreno sa 31.12 2002. godine 10.000 KM, te se novim uslugama reklamiranja pokriva ranije dati avans.
- Isplaćeno je 14.07.2003. godine 8.800 KM turističkoj agenciji Avio Expres doo Sarajevo, po osnovu ugovora sklopljenog 10.06.2003. godine za ustupanje reklamnog prostora prilikom izrade kataloga «ljetno 2003». Na naš zahtjev dostavljen nam je katalog u kome je jedna stranica reklamiranja usluga BH Pošte stajala navedeni iznos, a zašto i kako je odabran ovaj dobavljač nije poznato.
- Isplaćeno je 15.12.2003. godine, turističkoj agenciji Relaks turs 4.000 KM kao naknada za marketinšku prezentaciju BH Pošte na folderima. Provjerili smo zašto je ovo plaćeno i kao dokaz dobili kovertu Relax tursa na kojoj na unutarnjoj strani stoji logotip BH Pošte.

Iz iznijetih zapažanja i konkretnih transakcija mi ne možemo potvrditi opravdanost načina trošenja sredstava za reklamu i propagandu jer uložena sredstva nisu doprinijela povećanju korištenja poštanskih usluga i povećanja prihoda. Prihod u 2003 godini u odnosu na 2002. godine je manji, iako su sredstva reklame i propagande povećana za čak 73% u odnosu na prethodnu godinu.

Zbog svega toga menadžment hitno treba preispitati dosadašnji način rada vezano za promotivne aktivnosti, utvrditi glavne pravce djelovanja, i o tome donijeti program rada koji treba da bude sastavni dio plana čime se obezbijeduje analiza i način praćenja rada ovog sektora.

Jasnim određivanjem pravca djelovanja, uz istovremeno pridržavanje svih u postupku izbjegla bi se mogućnost neracionalnih trošenja.

5.4.5. Zakupi poslovnih prostora

Na ime troškova zakupa poslovnog prostora BH Pošta je isplatila u revidiranoj godini 556.042 KM, što je isplaćeno raznim zakupodavcima na prostoru kojeg svojim poslovanjem pokriva ovo preduzeće. Mi smo pregledali više ugovora na osnovu kojih su nastali ovi troškovi, a odnose se na centre pošta koji su iskazali najveće troškove po ovom osnovu. Ti centri su: Sarajevo sa iznosom od 169.751 KM; Bihać sa iznosom od 125.553 KM i Tuzla sa iznosom od 100.603 KM.

Ono što je po nama važno to je da proces uzimanja u zakup poslovnih prostora uopće nije regulisan u smislu potrebe i opravdanosti uzimanja poslovnog prostora.

Sada je situacija takva da su generalni direktor i direktori centara pošta, potpisivali ugovore za poslovne prostore u kojima istina stoji da služe za obavljanje registrovane djelatnosti, ali kako se uopće došlo do saznanja da neki prostor treba uzeti nema dokaza niti kriterija. Nema nikakvih obrazloženja o ekonomskoj ili nekoj drugoj opravdanosti uzimanja ovih prostora za šta se troše

značajna sredstva za koja mi smatram da su netransparentno potrošena. Kada kažemo da su sredstva netransparentno trošena pod tim podrazumijevamo da je uzimanje poslovnog prostora rađeno direktnom pogodbom, a ne javnim oglašavanjem da se barem zna kako stoje stvari na tržištu i za koju cijenu se nešto može dobiti. Tako imamo situaciju da se cijene za korištenje poslovnih prostora plaćaju od 8 -50 KM/m². Svjesni smo da lokacija utječe na cijene ali nema nikakvih dokaza da se baš toliko treba platiti za neki poslovni prostor.

Navešćemo samo neke karakteristične ugovore kao primjere , kako se radilo:

1. potpisan je ugovor sa Ministarstvom unutrašnjih poslova Tuzlanskog kantona za korištenje poslovnog prostora u površini od 5 m² koji se nalazi u prizemlju zgrade MUP-a u Tuzli za šta se plaća 250 KM mjesečno u koju cijenu je uračunata potrošnja struje, vode i grijanja. Navedeni poslovni prostor uzet je neuređen za čije uređenje zakupodavac je platio 15.112,30 KM. Uložena sredstva za adaptaciju uračunat će se u kiriju koja se neće plaćati do poravnja tih sredstava i kirije, što preračunato na vrijeme znači za 5 godina. Ugovor je sklopljen u 2001. godini sa važnošću od 01.03.2001. godine, što znači da je naslijeđen razdvajanjem JP Saobraćaj na telekom i poštu. Međutim 24.10.2002. godine Centar pošta Tuzla pravi aneks ugovora i povećava mjesečnu zakupninu na 400 KM i povećava kvadraturu sa 5 na 8 m² Aneks ugovora stupa na snagu od 01.11.2002. godine. Mnogo pitanja ostaje vezano za ovaj ugovor počev od onog koji se odnosi na visinu sredstava uložениh, istina u periodu koji se ne može vezati za BH Pošte, stvarne situacije koju mi nismo provjeravali na licu mjesta do razloga podizanja cijene kirije.
2. Iz zajedničkog preduzeća PTT Saobraćaj naslijeđen je ugovor o zakupu poslovnog prostora od DOO „ARROCOMM“ Tuzla, o korištenju poslovnog prostora u površini od 8 m² u ulici Skojevska bb sa važnošću od 01.02.2001. godine sa mjesečnim zakupom od 400 KM, plus potrošnja struje. Centar pošta Tuzla 28.05.2002. godine potpisuje aneks ugovora sa važnošću od 01.06.2002. godine i smanjuje zakupninu na 200 KM mjesečno bez pojašnjenja. Ovo govori na koji način su ugovarane zakupnine , a plaćano je državnim sredstvima.
3. Naslijeđen je ugovor iz JP PTT Saobraćaj, o korištenju poslovnog prostora sklopljen sa USK - Ministarstvo finansija o korištenju poslovnog prostora od 211 kvadratnih metara bivša zgrada Zavoda za platni promet filijala Bihać. Troškovi u revidiranoj godini za ovaj prostor iznose 101.867 KM, u što spada kirija od 6.330 KM mjesečno, dok su drugo troškovi struje, vode i dr. Ovaj prostor uzet je zbog rekonstrukcije i dogradnje poslovne zgrade pošte u Bihaću koja ni do danas nije u funkciji. Razlozi nezavršetka zgrade i stavljanja u funkciju su neslaganje izvođača i investitora u realizaciji investicije, zatim promjene u upravljačkim i rukovodnom strukturama pošte što mi nismo ispitali jer je zatraženo rješenje tog spora od suda. Ono što smatramo da treba učiniti je stvarno poduzimanje mjera kako bi se ova investicija privela namjeni jer bi se time izbjegli gore navedeni troškovi.
4. Centar pošta Sarajevo ima naslijeđen ugovor iz zajedničkog preduzeća JP PTT po kojem isplaćuje troškove zakupa Zavodu za platni promet Federacije BiH, u mjesečnom iznosu od 2.550 KM plus porez još od 01.10.1997. godine. U 2003 godini navedeni iznos zakupnine plaća se na račun ZPP - Zajednička sredstva zavoda koji se vodi kod UPI banke br. 1540012000002230. Ovaj ugovor po nama treba preispitati sa aspekta kome treba da se uplaćuju ova sredstva i da li uopće treba da se naplaćuje kirija, jer je imovina Zavoda za platni promet raspodjeljena, a rad istog trebala je regulisati Vlada FBiH.
5. Poseban primjer koji je prikazan na troškovima zakupa je plaćeni iznos od 7.400 KM Ujedinjenoj investicionoj i trgovačkoj kompaniji Sarajevo, UNITIC d.o.o po osnovu ugovora sklopljenog 21.11.2003. godine, prema kojem se na ime depozita uplaćuje navedeni iznos 16.12.2003. godine, što je visina dvije mjesečne kirije za kancelarijski prostor koji se nalazi u Poslovnom centru Sarajevo, ul.Fra Anđela Zvizdanovića br 1, u objektu D, visoko prizemlje, u ukupnoj površini od 74 m². Potreba uzimanja prostora nije obrazložena, a isti nije ni korišten jer je sporazumno raskinut ugovor 05.03.2004. godine. Uplaćena sredstva kao depozit teretila

su troškove, a da pri tom nema obrazloženja zašto je uzet uopće ovaj prostor pa raskinut ugovor .

6. Finasijske posljedice za preduzeće nastale su po osnovu sklopljenog ugovora 04.10.2002. godine sa Općinom Stari Grad Sarajevo. Ugovorom se uzima u zakup poslovni prostor u ul. M.Bašeskije br. 14 u ukupnoj površini od 426 m², a koji se nije koristio od strane zakupca, za šta je ugovorena mjesečna zakupnina u iznosu od 12.560 KM. Ugovor je stupio na snagu 01.10.2002 godine. Po osnovu ovog ugovora u revidiranoj godini, isplaćeno je općini Stari Grad 27.628,66 KM na ime zakupa za dva mjeseca. Sporazumno se raskida ugovor na inicijativu općine. Menadžment Generalne direkcije pored ovih sredstava, ugovorio je i isplatio iznos od 33.083,00 KM što se odnosi na isplatu dobavljaču, „GRUPA ARH“ Sarajevo na ime izrade idejnog i glavnog projekta za uređenje gore uzetog poslovnog prostora. Dakle preduzeće je potrošilo ukupno za ovaj prostor 60.711 KM, a da pri tome nije imalo nikakvih koristi.

Zbog svega navedenog mi predlažemo menadžmentu da hitno stavi na svoj dnevni red i raspravi o svim poslovnim prostorima koje koristi, i da uredi svojom poslovnom politikama kako, kada i pod kojim uvjetima će se uzimati poslovni prostori.

5.4.6. PTT troškovi

Na ime ovih troškova BH Pošta je potrošila 3.083.273 KM. Troškovi su nastali po osnovu obavljanja usluga u zemlji i inostranstvu za cijelo preduzeće. U zemlji je potrošen 2,1 milion KM, a u inostranstvu 957 hiljada KM.

Ono što je važno istaći kod ovih troškova je da su najvećim dijelom nastali u zemlji po osnovu telefonskih usluga fiksne i mobilne telefonije. Troškovi fiksnih telefona nisu pod nikakvom kontrolom. Troškovi mobilnih telefona su nastali na način:

1. Da je generalni direktor BH Pošte donio odluku o korištenju mobitela u službene svrhe u kojoj je određeno kome se mogu dodijeliti mobiteli i do koje visine se priznaju troškovi. Tom odlukom je rečeno da se pored uposlenim u preduzeću **mobiteli mogu dodijeliti i trećim licima i priznati im se troškovi**. Odlukom je odobreno da se članovima Upravnog odbora priznaju troškovi mobitela do 200 KM i ako za svoj rad primaju naknadu .
2. da je samo u Generalnoj direkciji kupljeno 63 mobitela u period od tri godine za šta je iz sredstava preduzeća plaćeno gotovo 20 hiljada KM, iz čega se može izvesti zaključak da su značajna sredstava potrošena za ovu namjenu uzimajući u obzir postojanje osam direkcija.

Provedenom revizijom ovih troškova mi smo došli do zaključka da bi bilo neophodno da menadžment preispita sve aspekte nastajanja ovih troškova i dovede ih u racionalne okvire primjerene svom poslovanju i okruženju.

5.4.7. Troškovi osiguranja

Za osiguranje lica i vozila ukupno je potrošeno 358.796 KM, u čemu je osiguranje uposlenih 134.535 KM, a osiguranje vozila 221.941 KM. Svi uposleni osigurani su kod Sarajevo osiguranja, dok su vozila osigurana dijelom kod Sarajevo osiguranja i dijelom kod Triglav osiguranja.

Troškovi su nastali na osnovu ugovora koji su potpisani u 2002 godini, bez provođenja postupka odabira najpovoljnije osiguravajuće kuće te su time ova sredstva u revidiranoj godini netransparentno potrošena.

Mi vam predlažemo da pokrenete postupak u skladu sa propisima za odabir najpovoljnije osiguravajuće kuće, čime ćete izbjeći netransparentan rad i uskladiti svoje poslovanje sa propisima koji se odnose na vas za ovu oblast.

5.4.8. Ostali troškovi poslovanja

Finansijskim planom 2003 godine za ove troškove predviđeno je ukupno 1.056.000 KM, a potrošeno je 1.500.100 KM. To znači da su ovi troškovi prekoračeni u odnosu na dozvoljene za 445.000 KM. Troškovi obuhvataju više vrsta usluga počev od komunalnih, zdravstvenih i advokatskih usluga, usluga revizije i dr. Struktura troškova je:

• Komunalne usluge	330.648 KM
• Zdravstvene usluge	124.164 KM
• Advokatske usluge	2.409 KM
• Usluge revizije i konsultantske usluge	121.716 KM
• Usluge stručnog obrazovanja	162.235 KM
• Usluge pretplate za stručna izdanja	62.750 KM
• Troškovi tehničkog pregleda i registracije vozila	90.304 KM
• Ostale usluge	606.279 KM

5.4.8.1. Troškovi usluga za stručno usavršavanje

U finansijskim izvještajima 2003 godine za stručno usavršavanje uposlenih potrošeno je ukupno 162.235 KM, od čega Generalna direkcija 144.465 KM. **Revizijom ovih troškova utvrdili smo:**

- da su navedeni troškovi nastali bez jasno planiranih sredstava u finansijskom planu odnosno dokumentacione osnove koja bi doista pokazivala da preduzeće ima potrebu zbog obavljanja poslova da educira određene kadrove koji će koristiti u ostvarivanju poslovnih ciljeva, što bi podrazumijevalo transparentno trošenje ovih sredstava. Dokumentacija kojom raspoložemo pokazuje da su ovi troškovi nastajali na osnovu odluka rukovodnih lica.
- Primjer toga je sklopljeni ugovor sa Fakultetom za saobraćaj i komunikacije Sarajevo, sklopljen 29.10.2002. godine u kome BH Pošta preuzima obavezu da plati 50.000 KM u pet jednakih rata na ime kako stoji u pomenutom ugovoru „**pružanja pomoći** fakultetu, u cilju obezbjeđivanja uslova za nastavu, odnosno podizanje kvaliteta dodiplomskog studija za studente na Odsjeku saobraćajni poštanski smjer“. U revidiranoj godini po ovom ugovoru isplaćeno je 30 hiljada KM, a u prethodnoj godini 10 hiljada KM. Kada je stupio na snagu propis o zabrani davanja donacija prestalo se i plaćati po navedenom ugovoru. **Iz toga zaključujemo da se ovdje ne radi o stručnom obrazovanju uposlenih i da ova transakcija u tome nema pokriće.**
- Isplaćeno je 11.970 KM Centru za učenje stranih jezika „LEONARD“ Sarajevo na ime kursa engleskog jezika. Dokumentacija za isplatu ove transakcije nije kompletna. (Nema ugovora, ne zana se da li su to radnici pošte i zašto se jednim plaća cijeli iznos a drugima 50 %, kao i kako su odabrani polaznici kursa).
- Isplaćeno je 45.187 KM Slovenskoj firmi SIQ na ime izvođenja obuke za standard ISO 9001:2000. Ugovor je sklopljen početkom 2003. godine u kojem je regulisano i izdavanje certifikata za polaznike. Kako je odabran ovaj dobavljač nema dokaza. **Mi cijenimo da uvođenju ISO standarda zahtijeva raspravu i odobrenje upravnig organa i da je to dobra orijentacija ali ne na načina kako je izvedena. Zbog toga mi ne možemo potvrditi da su sredstva transparentno potrošena jer se bez provođenja izbora na kojem može učestvovati više ponuđača ne može ocijeniti je li se dobila prava vrijednost za utrošeni novac.**

5.4.8.2. Troškovi usluga revizije i konsultantske usluge

Ovi troškovi iskazani su u iznosu od 121.716 KM. Revizijom ovih utvrdili smo:

- da je za usluge revizije revizorskoj kući Čatić CO d.o.o plaćen iznos od 46.200 KM za reviziju finansijskih izvještaja 2002. godine. Izbor izvršioca ove usluge izvršen je između četiri ponuđača ali na osnovu kojih kriterija nije poznato jer u zapisniku komisije o odabiru toga nema. Izabran je ponuđač sa najpovoljnijom cijenom.

2. da je isplaćeno agenciji QS Sarajevo 26.620 KM, koja je registrovana kao dopunska djelatnost, na ime konsultantskih usluga i nadzora u toku realizacije Projekta uvođenja i certificiranja sistema upravljanja kvalitetom naručioca u skladu sa ISO standardom 9001:2000. **Ono što smo mi uočili jeste to da je rukovodstvo BH Pošte za uvođenje ISO standarda angažiralo i Slovensku firmu SIQ, kojoj je plaćeno 45.187 KM za izvođenje obuke za ISO 9001:2000 standard. Naše rezerve u odnosu na navedene finansijske transakcije su zbog toga što nema dokaza da se raspravljalo na upravnom organu o ulasku u ovaj projekat i odluke o istom. Isto tako nema informacije o rezultatima projektu kako je proveden šta se istim postiglo.**

5.4.8.3. Ostale usluge

Na ostalim troškovima usluga iskazan je iznos od 606.280 KM od čega je samo Generalna direkcija napravila troškova 286.263 KM što je 47% od troškova usluga. Revizijom smo pregledali 11 uzoraka koji iza sebe imaju imaju vrijednost od 148.000 KM. Utvrdili smo da je.

- Preko četiri dobavljača isplaćeno je ukupno 84 hiljade maraka za angažiranje radne snage za izvođenje raznih poslova za **potrebe marketinga**, hibridne pošte i dr. Teško je objasniti potrebu uzimanja radne snage na ovaj način i iskazivanja tih troškova na ostalim uslugama, kad je Upravni odbor zabranio prijem radnika s obzirom da je samo u toku od godinu dana primljeno 200 radnika. Dobavljači preko kojih je izvršeno uzimanje radnika su:
  - Studentski centar Sarajevo kome je tokom 2003. godine isplaćeno ukupno 37,3 hiljade KM;
  - Uslužnoj zadruzi Kamer, Sarajevo isplaćeno je tokom 2003. godine 11,2 hiljade KM;
  - Uslužnoj zadruzi HM, Sarajevo, isplaćeno je 11 hiljada KM;
  - Omladinskoj zadruzi IRD, Sarajevo isplaćeno je 24,5 hiljada KM. Posebno smo uočili da je preko ove zadruge isplaćeno 7.969 KM modnom dizajneru, za usluge dizajniranja i modeliranja službene odjeće koju će raditi proizvođači.
- Sklopljen je ugovor sa Nezavisnom novinskom agencijom „ONASA“ o zasnivanju pretplatničko odnosa na monitoring između agencije i korisnika. Potpisivanjem ovog ugovora BH Pošta stiče pravo da od agencije ONASA preuzima monitorin na domaćem jeziku. Mjesečna obaveza po ovom ugovoru je 550 KM, a ugovor je na snazi od 23.04.2003. godine do 16.04.2004. godine kada ga raskida novoizabrani vršilac dužnosti v.d.generalnog direktora. Osnov za raskid je da od istog nije bilo efekta te ga jednostrano raskida. Međutim na osnovu ovakvog ugovora do momenta njegovog raskidanja BH Pošta će isplatiti 6.600 KM.
- ART Compani d.o.o Kiseljak, isplaćeno je tokom revidirane godine 24.585 KM za usluge. Mi smo pregledali ugovor o autorskom honoraru po osnovu koga je isplaćeno 8.000 KM za idejno rješenje izrade 20 dizajniranih razglednica Sarajeva. Jedno rješenje košta 400 KM, a mi ne možemo potvrditi je li to cijena odgovarajuća jer odabir izvršioca usluge nije rađen u skladu sa transparentnim načinom rada.

5.4.9. Ostali rashodi

Na ovim troškovima prikazan je iznos od 2.976.179 KM, od čega je Generalna direkcija napravila 2.025.389 KM ili 68% od ukupnih ostalih rashoda.

Najveći iznos (1.7 miliona KM) odnosi se na precjenjeni prihod od međunarodnog saobraćaja prethodne godine. Naime u prethodnoj godini više je prikazano prihoda za gore navedeni iznos od stvarne naplate u revidiranoj godini, tako da je sva razlika morala teretiti troškove.

Pored navedenog, utvrdili smo da su na ovim rashodima iskazane finansijske transakcije koje su nastale na osnovu odluka menadžmenta, a koje su vezane za troškove reklame i propagande. Primjeri za to su:

- **Razna sponzorstva na ime kojih je isplaćeno 60.494 KM raznim korisnicima od kojih navodimo neke:**
  - isplata 10.000 KM , d.o.o SONG ZELENIH, Široki Brijeg poslovnica, Sarajevo na ime medijske propagandne promocije u okviru manifestacije „svečani doček Nove 2003. godine“. Ugovor za ovu transakciju potpisao je generalni direktor.
    - isplata 11.000 KM, d.o.o CAR CONCEPT, Sarajevo na ime zajedničke pripreme i realizacije svečane promocije „Asocijacija za vrhunski auto sport 24h“.
    - isplata 16.331 KM, kao sponzorstvo Odbojkaškom klubu „FANTOMI“, Sarajevo. Ugovor je potpisao generalni direktor.
      - isplate 5.500 KM, za sponzoriranje koncerta Kemal i prijatelji.

Ovakav način iskazivanja troškova na računima koji ne odražavaju suštinu poslovnih događaja dovodi do krive slike nastalih troškova, a time i valjane informacije o stvarnim poslovnim operacijama.

Utvdili smo da je izvršen:

Prenos sredstava Sindikalnoj organizaciji JP BH Pošta Sarajevo u iznosu od 48.000 KM, na ime pružanja pomoći uposlenim prema ukazanoj potrebi. Ova sredstva prenešena su na osnovu Odluke generalnog direktora u kojoj se poziva na član 60. Statuta, koji član nije jasno definisan ni uređen općim aktima. O ovoj pomoći postoji zaključak Upravnog odbora od 31.10.2002 godine. Prema propisima JP nema obaveze da finansira bilo koju asocijaciju ili udruženje. Sindikat je strukovna organizacija koja se finansira od članarine svojih članova.

Otpis kredita uposlenim u iznosu od 39.520 KM. Ovu odluku donio je Upravni odbor u 2002 godini na 7 sjednici a provedena je u 2003 godini. Radi se o kreditima koji su odobravani uposlenim u Javnom preduzeću iz sredstava preduzeća, pod daleko povoljnijim uslovima od onih koje nude komercijalne banke. Mi smatramo da se otpis ove imovine ne može vršiti na način kako je to urađeno što znači da se treba procjenjivati svaka stavka shodno pravilima popisa i otpisa imovine.

Isplata na ime liječenja u iznosu od 32.286 KM. Ova vrsta troška nije uopće regulisana te je za neke isplate odluku donosio Upravni odbor (isplata od 8.000 eura), dok je za druge donosio generalni direktor, na osnovu već prozvanog i opisanog člana 60. Statuta. Mi mislimo da nije dobro odobravati ove troškove bez prethodnog uređenja aktom u skladu sa propisima.

5.4.10. Izbor dobavljača

Izvršili smo provjeru odabira najpovoljnijih ponuđača za 9 sklopljenih ugovora čija vrijednost iznosi 289.208 KM. Preduzeće je obveznik primjene Uredbe koja reguliše procese nabavki, izvođenje radova i usluga od 23.02.2003. godine.

Mi smo utvdili:

- a) da se u najvećem dijelu godine koju smo revidirali proces nabavki odvijao po internim procedurama koje nisu u svim dijelovima usaglašene sa važećim eksternim propisom o nabavci. Samim donošenjem ovih procedura rukovodne strukture BH Pošte nisu osigurale propisani način odabira dobavljača. To se posebno odnosi na neusaglašenost internog Uputstva o nabavkama i Uredbe o nabavkama koju je propisala Vlada BiH, u dijelu koji govori da se nabavka može izvršiti neposrednom pogodbom za nabavke do 50.000 KM, a Uredba propisuje iznos od 15.000 KM. Tako je neposrednom pogodbom sklopljeno više ugovora od kojih primjera radi navodimo «Projekat studija razvoja informacionih sistema br. 01-02-256/03 od 01.08.2003. godine sklopljen sa Cap Gemini

Ernest & Yong d.o.o iz Zagreba. Predmet ugovora je pružanje konsultantskih usluga za izradu studije razvoja IS-a JP BH Pošta u vrijednost od 25.000 EUR-a. Ugovor je sklopljen prije provođenja propisane procedure za ovakvu nabavku. U planu nije predviđeno ulaganje za projekte nego samo za hardver, dijelove i softver. Isplaćena transakcija iskazana je na troškovima i ako se radi o izradi studije za razvoj informacionih sistema. Kada smo pokušali provjeriti kakva je studija u pitanju i koristili se u poslovanju ovog preduzeća vidjeli smo da je studija napravljena i da se održala prezentacija i na tome se stalo. Dakle potrošen je novac za projekat koji nije u funkciji poslovanja preduzeća. Izrađena studija od strane IT osoblja ocijenjena je skupom, nedovoljno preciznom i bez konkretnih prijedloga za platforme.

- b) da se kod prispjelih ponuda za nabavke nije poštovala obaveza numeriranja pristiglih dokumenata, niti je zapisnički ni u jednom slučaju konstatirano koliko je dokumenata uz ponudu priloženo. Ovakav način rada ostavlja mogućnost pojedincu ili grupi da se preferira jedan dobavljač u odnosu na drugog jer nema dokaza da je sva tražena dokumentacija i dostavljena uz samu ponudu.
- c) u najvećem broju slučajeva ponude nisu razmatrane na temelju utvrđenih i vrednovanih kriterija. Zapisnici o izboru ponuda su nejasni, a naročito kad se radi o nabavkama sa više lotova (ugovor br. 01-02-203/03 od 23.06.2003g; ugovor br. 01-02-279/03 od 09.09.2003) gdje u istima nije navedeno koji ponuđači za koji lot podnose ponude, nego se samo naznači koji ponuđač je izabran.
- d) naišli smo na slučaj gdje je nabavka izvršena, sredstva za istu nisu bila odobrena planom, a nakon neposredne pogodbe sa ponuđačem (iako je zbog vrijednosti nabavke trebalo provesti nadmetanje po pozivu). Nadležni u BH Pošti su pokušali retroaktivno provesti propisane procedure koje su se trebale provesti prije nego se pristupilo realizaciji nabavke primjer (ugovor br. 01-02-256/03 od 01.08.2003g.).
- e) zabilježili smo i slučajeve kada je izbor ponuđača vršen između samo 2 ponude što nije u skladu sa važećim zakonskim procedurama u to vrijeme, iako je menadžment BH pošta internim procedurama propisao i ovakvu mogućnost odabira ponuđača (ugovor br. 01-02-24/03 od 20.01.2003.g; ugovor br. 01-02-291/03 od 23.09.2003. g.)
- f) u predmetu nabavke namještaja za potrebe rada Upravnog odbora, donešene su 2 odluke o odobravanju sredstava za nabavku, a da prethodna odluka nije stavljena van snage. Sam postupak nabavke nije proveden u skladu sa propisanim procedurama (nije formirana komisija za provedbu nabavke, nije nam pružen adekvatan dokaz kome su upućeni pozivi za ponudu. Nije pravljnjen zapisnik o odabiru ponude, niti je slana obavijest o izboru svim ponuđačima, a sama nabavka je izvršena na temelju narudžbe.)
- g) ograničavajući faktor u našem radu je dokumentaciona osnova, koja nije ažurirana, nalazi se na više mjesta i nepotpuna je, što govori o opuštenom stavu administracije prema poštivanju procedura o arhiviranju dokumentacije a time i efikasne kontrole.

Izvršena provjera pokazala je da je značajno narušen transparentan odabir najpovoljnijeg ponuđača, da menadžment nije osigurao pošten i nepristrasan izbor istih, te da sa povjerenim sredstvima za ove namjene nije postupao na propisan i transparentan način.

5.4.11. Upravljanje gotovinom

BH Pošta u svojim finansijskim izvještajima iskazala je gotovine u iznosu od 29.867.858 KM. Pored tekućih sredstava preduzeće ima oročenih sredstava kod više banaka u iznosu od 15.979.104 KM tako da su što oročena što neuročena sredstva značajna i iznose 45,8 miliona. Od navedenih sredstava u

devizama je 22,2 miliona iz čega su proizašle kursne razlike koje su teretile troškove u iznosu od 4,2 miliona KM.

Revizijom upravljanja gotovinom pokazalo se da BH Pošta nije uložila dužnu pažnju o tim deviznim sredstvima po osnovu kojih je iskazan negativan finansijski efekat proizašao iz negativnih kursnih razlika prije svega po USA dolarima.

Ono što nas je iznenadilo je da su dolari oročeni kod poslovnih banaka (Comerc banke, Vakufske banke, i dr.) na duže periode, a da niko nije poduzeo mjere da ta sredstva konvertuje u stabilnije valute i spriječi finansijske gubitke. Ova sredstva preduzeće ima još od podjele JP PTT Saobraćaj kada je dobilo 40 miliona gotovine u čemu je bilo 8,5 miliona USA dolara, dakle gotovo polovina. Od tada stoje u toj valuti i ako je kurs dolara permanentno padao.

Kako se upravljalo gotovinom ovog preduzeća vidljivo je iz slijedećeg primjera.

1. Generalni direktor BH Pošte 07.04.2003. godine sklopio je Ugovor o komisionu o oročavanju slobodnih novčanih sredstava sa Vakufskom bankom d.d. Sarajevo, na iznos od 704.099 KM, na rok od 36 mjeseci uz kamatnu stopu od 6% godišnje. Obaveza banke, što je navedeno u ugovoru, je da ova sredstva plasira JP «Air Bosna» Sarajevo s tim da ista izvrši dio obaveze prema firmi EURO CONTROL i plaćanja troškova servisiranja i kompletiranja odgovarajuće opreme za avion «casa 212» koji se u to vrijeme nalazio na servisu na Malti. Plasmanom ovih sredstava banci uz uslov da ih plasira navedenom preduzeću je preuzet rizik naplate. Ovakav aranžman urađen je na osnovu dopisa Federalnog ministarstva prometa i komunikacija od 04.04.2003. godine, potpisanog od strane ministra u kojem se saglašava i nalaže JP jednom i drugom da pristupe realizaciji ugovora odnosno plaćanju od 360 hiljada EUR-a.
Upravni odbor JP BH Pošta nije donio odluku da se izvrši plasman ovih sredstava.
2. Kod Comerc banke oročeno je najviše sredstava (4 miliona USA dolara), u čijem odboru za reviziju je direktor sektora za finansije JP BH Pošta.
3. kod poštanske banke oročena su sredstva u iznosu od 2,5 miliona KM po ugovorima iz 2002. godine na rok od 4 godine uz kamatu od 4% godišnje, u periodu kada je v.d. direktor te banke i predsjednik upravnog odbora JP BH Pošta jedno te isto lice. Nad ovom bankom uvedena je privremena uprava početkom 2003. godine.
4. da je pokrenuta procedura u 2003. godini oko transparentnog odabira banaka za potrebe JP ali da taj proces nije okončan do dana završetka ove revizije.

U razgovoru sa odgovornim osobljem za ovo područje rečeno nam je da je osnovno pravilo rada u odabiru banaka kod kojih su oročavana sredstva bila kamatna stopa.

Finansijski pokazatelji govore da menadžment nije uložio dužnu pažnju u upravljanju gotovinom i da nije postupao u najboljem interesu za preduzeće, te da je mogao po ovom osnovu imati manje troškove i veće prihode.

Očekujemo od menadžmenta da ozbiljno raspravi o gotovini i načinu upravljanja istom.

5.4.12. Zaštita imovine

U finansijskim izvještajima sa 31.12.03 godine, preduzeće je iskazalo sadašnju vrijednost stalnih sredstava u iznosu od 255.194 hiljade KM. Promjene koje su se dešavale na stalnim sredstvima tokom revidirane godine ilustrujemo slijedećim finansijskim pokazateljima.

knjigovodstvena vrijednost po trošku sa 31.12.02 godine	342.310	hilj. KM
ispravka vrijednosti sa 31.12.02 godine	(64.342)	hilj. KM
neto knjigovodstvena vrijednost 31.12.2002	277.968	hilj. KM

Povećanje imovine tokom revidirane godine	20.726	hilj. KM
Prijenos imovine sa pripreme u upotrebu	(14.587)	hilj. KM
Otpis	(1.819)	hilj. KM
Smanjenje dugoročnih potraživanja i datih kredita	(16.367)	hilj. KM
Amortizacija perioda sa korigovanim otpisom	(10.727)	hilj. KM
Sadašnja vrijednost stalnih sredstava sa 31.12.2003 godine	255.194	hilj. KM

Izvršili smo provjeru određenih finansijskih iskaza i pronašli :

- a) da je izvršena nabavka namještaja u iznosu od 7.354,69 KM. Ovaj namještaj gotovo u cijelosti (od 6.963 KM) nalazi se u Federalnom ministarstvu prometa i komunikacija koje je resorno ministarstvo ovom preduzeću. Namještaj je nabavljen mimo dozvoljenog načina nabavke, a na osnovu odluke generalnog direktora. .
- b) da je nabavljena aplikacija od softverske firme IBS Sarajevo, za šta je plaćeno 29.000 KM. Aplikacija je namijenjena za elektronsku razmjenu i arhiviranje dokumenata, a namjenjena je menadžmentu BH Pošte. **Aplikacija se ne koristi, jer po instalaciji je uočeno da ista nije usklađena sa procesom razmjene dokumenata, kao i da se neke funkcionalnosti ne mogu koristiti zbog eksternih ograničenja (nepostojanje zakona o elektronskom potpisu). Sredstva su neefikasno potrošena jer je aplikacija kupljena bez prethodne analize i definisanja projektnog zadatka.**
- c) da je izvršena kupovina poslovnog prostora u Brčkom od Auto Merza d.o.o Brčko po cijeni od 4.000 KM po kvadratnom metru, te za 97 m² je plaćeno 388.000 KM. Za ovu kupovinu odluku je donio Upravni odbor. **Ono što smo zapazili kod ove kupovine je način izbora ovog dobavljača,** a time i visina cijene koja je plaćena. U obrazloženju upućenom Upravnom odboru navodi se ovaj dobavljač i cijena. Nije jasno obrazloženo zašto je baš odabran navedeni prostor, **zbog čega mi nismo u mogućnosti potvrditi pravilnost uložениh sredstava.**
- d) da je u knjigovodstvenim evidencijama iskazano dugoročno ulaganje odnosno imovina u iznosu od 40 miliona maraka, što se zapravo odnosi na plasirana sredstva Federalnom ministarstvu prometa i komunikacija tokom 2001. godine, na ime učestvovanja u finansiranju izgradnje autoceste Sarajevo –Jošanica. Osnov za plasman ovih sredstava je sklopljeni ugovor između JP PTT, Sarajevo i Federalnog ministarstva prometa i komunikacija. Ugovorom je predviđeno da JP PTT ili njegov pravni slijednik ima pravo regresa ovih sredstava od pravnog lica koje bude ovlašteno da upravlja izgrađenom cestom. Za regulisanje ovih prava mora se sklopiti poseban ugovor. Do sada pravno lice nije poduzimalo nikakve korake za regulisanje svojih prava iz navedenog ugovora, osim što je tokom 2003. godine zatražilo i dobilo pismenu potvrdu da su sredstva primljena u navedenom iznosu. Ne iznoseći svoje mišljenje o plasmana ovih sredstava za potrebe izgradnje puteva koji su u državnom vlasništvu, jer su to događaji koji su se desili prije naše revizije, **želimo skrenuti pažnju menadžmenta da je zakonom osnovana Direkcija za ceste i da bi ovo pitanje trebalo pokrenuti u cilju konačnog rješavanja statusa navedene imovine.**
- e) da je izvršen popis sredstava, obaveza i potraživanja za 2003. godinu, o kojem je Upravni odbor javnog preduzeća donio svoju odluku. Mi nismo prisustvovali ovom popisu koji je prethodio našoj reviziji i zato smo se pokušali uvjeriti kako je isti urađen. **Provjeravajući iskazane finansijske veličine u knjigovodstvu sa zapisnicima i faktičkim stanjem došli smo do zaključka da ne možemo potvrditi pravilnost istog jer smo pronašli:**
  - da se iskazuju imovina čija upotrebna i finansijska vrijednost je upitna. Primjer toga je iskazana vrijednost u skladištu sitnog inventara Generalne direkcije u iznosu od 280.032 marke. Kada smo izvršili provjere većih pozicija ,pronašli smo 10 hiljada «gregorijanskih kalendara» sa logotipom JP PTT. Vrijednost ovih kalendara iznosi

39.039 maraka. Pojašnjeno nam je da se radi o robi dobivenoj u podjeli preduzeća. Čemu služi ili može služiti nije bilo odgovora. Isto tako nisu znali objasniti zašto je to iskazano na sitnom inventaru kad to nije. Izvršili smo još dvije provjere koje bi se mogle opisati kao prethodna, a radi se o zastavama i muškom odijelu.

- Pregledali smo finansijske veličine iskazane u knjigovodstvu, a vezano za iskazivanje imovine (investicija) u pripremi i vidjeli da se ova imovina ne tretira pravilno. Dugi niz godina iskazuje se tako ista imovina u pripremi, a da za to nema valjanog obrazloženja. Na ove probleme ukazivala je i interna kontrola ali bez vidnih efekata. **Mi očekujemo da se izvrši popis ove imovine i predlože odgovarajuća rješenja čime bi doveli vaše izvještaje da odražavaju istinito i fer iskazivanje imovine.**
- Da je na potraživanjima iskazan iznos od 900.000 maraka što se odnosi na dati kratkoročni kredit još 1996. godine u iznosu od 200 hiljada maraka i 97.god.700 hiljada maraka, Željeznicama BiH. Ovo potraživanje naslijeđeno je prilikom podjele JP PTT. Navedeni kredit nije vraćen ni do danas, a 2001. godine izvršeno je utuženje kod Kantonalnog suda u Sarajevu. Na tužbi ne postoji datum prijema od strane suda a o ishodu ove tužbe nismo mogli dobiti nikakve procjene. Potraživanje je zajedno sa kamatom koja nije evidentirana nego samo obračunata i iskazana u tužbi naraslo na 2 miliona. Rješenje ove imovine je neizvjesno, a JP BH Pošta nije vršilo procjenu niti umanjenje imovine shodno računovodstvenim standardima. Željeznice su ponudile da prenesu pravo korištenja i raspolaganja svojih nekretnina na ime otplate navedenog duga, što je vrlo upitno, uzimajući u obzir, zakonsku utemeljenost takvog prijedloga.

Zbog svega naprijed iznešenog i ukupnog utiska o odnosu prema imovini mi ne možemo potvrditi postojanje i valjanost iskazane sredstava u finansijskim izvještajima.

Mi očekujemo od menadžmenta da značajnije raspravi o realnoj i upotrebnoj vrijednosti imovine koja se iskazuje u finansijskim izvještajima i sljedeći popis uradi u skladu sa pravilima iz ove oblasti.

6. Interna kontrola

JP BH Pošta ima organizovanu unutrašnju kontrolu od ranije, ali je Upravni odbor s obzirom na podjelu JP PTT BiH, 30.03.02. godine usvojio novi Pravilnik o radu službe unutrašnje kontrole kao jedinstvene organizacione jedinice pri kabinetu Generalne direkcije. Zadatak ove službe je da vrši stručne poslove inspekcijiskog nadzora o primjeni propisa, utvrđivanje propusta i nepravilnosti u obavljanju djelatnosti preduzeća. Služba je za svoj rad odgovorna generalnom direktoru. U ovoj službi rade tri uposlenika od predviđenih šest. Ekipiran je sastav uposlenih tako da se pokriva područje finansija, sigurnosti i poštanskog saobraćaja.

Osoblje nije posebno educirano za ove poslove. Rukovodilac ove službe je ovlašten revizor što je dodatna garancija za kvalitetnije obavljanje predviđenih poslova.

Na osnovu dokumentacije kojom raspolažemo i provedene revizije pojedinih odluka i finansijskih transakcija ocjenili smo da rad ove službe u revidiranoj godini nije dobio potrebnu i zasluženu pažnju iz sljedećeg razloga:

1. **Menadžment nije obezbjedio da se uočeni nedostaci od strane ove službe otklanjaju što mu je obaveza, kao i uspostavljanje okruženja za etičnost u radu. Ovakav odnos menadžmenta prema nalazima unutrašnje kontrole nije dobar, a posljedice su neusklađenosti poslovanja sa očekivanjima, a što opet ima uticaja na osnovanost i pravilnost trošenja sredstava za obavljanje poslovanja kao i zaštiti imovine od gubitaka. Smisao postojanja unutarnje kontrole prije svega je da služi menadžmentu da se osigura od rizika nepropisnih i neodgovarajućih radnji koje mogu imati posljedice na efikasnost**

izvođenja poslovnih operacija, zakonitosti u izvršavanju planiranih operacija kao i pouzdanost u izvještavanju prema organima upravljanja.

Obezbjedivanjem pozitivnog okruženja na način da se uočeni propusti od strane kontrole rasprave, poduzmu mjere koje će dovesti do otklanjanja uzroka stvorilo bi povjerenje u rukovođenje, a time i olakšalo rad menadžmeta.

Normalno to prvo mora pokazati na sebi rukovodstvo, a onda tražiti isto od svih uposlenih.

2. Raspolažemo sa više zapisnika interne kontrole o uočenim propustima u pojedinim procesima koji su bili predmet kontrole, a navešćemo samo nabavku koverata za potrebe hibridne pošte gdje je unutarnja kontrola konstatirala favorizovanje jednog dobavljača u odnosu na druge, da je odabran dobavljač sa najskupljom cijenom a da pritom nema obrazloženja zašto se to prihvata. Nema dokaza o poduzetim mjerama od strane menadžmenta.

Mi smo ocijenili na osnovu provedene revizije da unutarnja kontrola postoji kao dio sistema internih kontrola, ali da adekvatno ne funkcioniše i to prije svega zbog odnosa menadžmenta prema uočenim propustima i nepoduzimanja potrebnih radnji te mi preporučujemo:

- Služba treba da uspostavi saradnju sa Uredom za reviziju budžeta FBiH koji je nadležan za reviziju poslovanja preduzeća sa državnim kapitalom, tako da šestomjesečno napravi informaciju o izvršenim kontrolama predloženim mjerama i poduzetim aktivnostima od strane menadžmenta, dostavi istu Uredu, koji će na osnovu nje cijiniti uspostavljanje pozitivnog okruženja od strane menadžmenta, a isto tako i mjere koje su poduzete za uočene propuste i procijeniti potrebu svog djelovanja.
- Mi očekujemo da se odmah svi nalazi interne kontrole rasprave od strane menadžmenta koji je pozvan da prvi podrži i obezbjedi provođenje, a isto tako očekujemo značajnije uključenje uprave u uspostavljanju pozitivnog okruženja za implementaciju uočenih propusta.
- Da bi sačuvali svoju neovisnost inspektori ne bi trebali biti uključeni u poslovne procese koje mogu ili trebaju pregledati, a mi smo vidjeli da je glavni inspektor ovlašten potpisnik za raspolaganje sa sredstvima na žiro računima i mislimo da to nije baš dobro zbog poslova koje obavlja i neovisnosti u radu.
- Uočili smo da služba unutarnje kontrole ne raspolaže niti ima pristup svim potrebnim dokumentima i informacijama neophodnim za obavljanje njihovog posla. Nisu obavješteni o zaključcima nadležnih organa kako bi mogli preventivno djelovati tamo gdje to procijene. Ovakva praksa nije dobra i nije u skladu sa priznatim standardima Instituta internih kontrola i ne pruža sliku pozitivnog kontrolnog okruženja koje treba stvarati uprava, **te mi predlažemo da se pismeno uredi da sva neophodna akta za provođenje kontrole budu na raspolaganju ovoj službi.**
- Isto tako očekujemo profesionalan, nepristrasan i neovisan rad uposlenih u ovoj službi, što je najbolji način da se obezbjedi poštovanje rada iste.

KOMENTAR:

U predviđenom roku menadžment BH Pošte se očitovao na izvještaj o provedenoj reviziji finansijskog poslovanja 2003. godine. U navedenom očitovanju prihvata sve preporuke kao i obavezu da će implementirati ono što je revizijom predloženo.

Viši revizor

Ismeta Junuzović

Revizor

Slavica Stojčić, radila do
08.07.04 godine. Prešla u drugu
organizaciju.